

Handläggare: Solveig Nilsson
Telefon: 08-508 04 052

Till
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd
2013-03-21

Handlingsplan för ökad insamling av matavfall i Stockholms stad för biologisk behandling

Remiss från Kommunstyrelsen, Dnr. 303-442-2012.

Förvaltningens förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden överlämnar detta tjänsteutlåtande till Kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Stadsdelsnämnden justerar beslutet omedelbart.

Ulla Thorslund
stadsdelsdirektör

Marie Janemar
avdelningschef Strategiska avd.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige i Stockholms stad beslutade i budget för 2012 att ge Kommunstyrelsen och Stockholms stadshus AB i uppdrag att ta fram en handlingsplan för att nå det nationella målet om insamling av matavfall för biologisk behandling. Handlingsplanen beskriver hur stadens arbete med matavfallsinsamling ser ut idag, vilka åtgärder som föreslås vidtas för att målet ska nås, samt vilken roll och uppdrag stadens egna nämnder och bolag förväntas ha under perioden fram till och med 2018.

Förvaltningen är positiv och välkomnar förslaget till handlingsplan som är ambitiöst och helt i linje med de nationella miljökvalitetsmålen. Det kommer emellertid att innebära ökade investeringskostnader för stadsdelsnämnden i samband med lokalanpassning, ny- och ombyggnationer av soprum och tekniska installationer vid förskolor, äldreboenden m.m.

Bilaga: Remiss från Kommunstyrelsen, Handlingsplan för ökad insamling av matavfall i Stockholms stad för biologisk behandling, Dnr 303-442-2012

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom Strategiska avdelningen.

Bakgrund

Kommunfullmäktige i Stockholms stad beslutade i budget för 2012 att ge Kommunstyrelsen och Stockholms stadshus AB i uppdrag att ta fram en handlingsplan för att nå det nationella målet om insamling av matavfall för biologisk behandling. Det nationella målet är ett delmål som sorterar under miljökvalitetsmålet *God bebyggd miljö*. När uppdraget formulerades var delmålet formulerat så att senast år 2010 skulle minst 35 procent av matavfallet från hushåll, restauranger, storkök och butiker återvinnas genom biologisk behandling. Den 8 maj 2012 beslutade regeringen att höja det nationella målet för matavfallsinsamling till 50 procent vid utgången av år 2018. Målet avser källsorterat matavfall till såväl hemkompostering som central behandling.

Syftet med separat insamling av matavfall är att avfallet tas omhand på ett sådant sätt att både växtnäring och energi kan utnyttjas.

- Matavfall innehåller exempelvis fosfor och kalium som är ändliga resurser.
- Biogasen från rötning kan ersätta fossila bränslen.
- Biogas som fordonsbränsle minskar utsläppen av partiklar och kväveoxider.

Sammanfattning av remissen

Handlingsplanen för ökad insamling av matavfall för biologisk behandling beskriver hur stadens arbete med matavfallsinsamling ser ut idag, vilka åtgärder som föreslås vidtas för att målet ska nås, samt vilken roll och uppdrag stadens egna nämnder och bolag förväntas ha under perioden fram till och med 2018.

Handlingsplanen fokuserar på två områden. Systemförutsättningar och förslag till åtgärder för att öka matavfallsinsamlingen totalt i Stockholm samt förslag på åtgärder för stadens egna verksamheter.

Arbetet med handlingsplanen påbörjades med målet att 40 procent av det tillgängliga matavfallet skulle samlas in till 2015. Handlingsplanen har sedermera uppdaterats efter de målformuleringar som återfinns i Kommunstyrelsens förslag till budget för 2013, nämligen att 50 procent av matavfallet ska samlas in till 2018. Detta motsvarar ca 48 000 ton matavfall. Målet för stadens eget drivna verksamheter är att samtliga ska ha och bedriva insamling av matavfall före utgången av år

2018. Med ”samtliga verksamheter” menas enheter där det i verksamhetsuppdraget ingår att tillhandahålla/servera livsmedel. I målformuleringen ligger också att handlingsplanen ska leda till ökad produktion av biogas. Till skillnad mot matavfalls målet kvantifieras inte detta mål utöver formuleringen att produktionen ska ”öka” som en följd av de insatser som staden gör.

Utredningen omfattar enbart det matavfall som ingår i kommunens insamlingsansvar, det vill säga det som hör till kategorin hushållsavfall och därmed jämförligt avfall från verksamheter. Således omfattas inte matavfall från t ex livsmedelsindustri och grossister. Med matavfall avses organiskt avfall som uppkommer när livsmedel bereds eller kasseras hos till exempel hushåll, personalmatsalar, storkök, restauranger och livsmedelsbutiker.

Insamlingssystem

Hämtning av hushållsavfall inom i staden kan grovt delas upp i två typer av insamlingssystem, manuell respektive maskinell hämtning. Den manuella hanteringen sker antingen som hämtning av säckar eller tömning av kärl i sopbilen. De maskinella system som för närvarande finns tillgängliga är bottentömmande behållare, stationär sopsug, mobil sopsug och storbehållare.

Vid sidan av befintliga system för matavfallsinsamling föreslås att ett system med optisk sortering införs. Systemet bygger på att hushållsavfallet läggs i skilda påsar av olika färg. Varje typ av avfall har sin egen färg på påsen t.ex. grön påse för matavfall och vit påse för övrigt hushållsavfall. Påsarna läggs sedan i samma kärl. Systemet kräver en begränsad insats från kunderna och kan kombineras med moderna maskinella lösningar. Lösningen kräver att en sorteringsanläggning byggs i Stockholm. Handlingsplanen föreslår att en sådan anläggning bör ägas av staden för att säkra tillgången på framtida kapacitet. Driften av anläggningen bör upphandlas. I handlingsplanen föreslås att anläggningen byggs inom Högdalens industriområde.

Förbehandling d.v.s. omvandling av matavfall till flytande material och hygienisering är normalt en del av behandlingsprocessen men Stockholm stad har idag ingen anläggning för förbehandling av matavfall. Förutsättningar och kostnader för en ökad mottagningskapacitet i Henriksdals Reningsverk samt en förbehandlingsanläggning behöver utredas.

För att öka biogasproduktionen från matavfall består hanteringskedjan av följande;

- Insamling av utsorterat fast matavfall från villor, flerfamiljshus, restauranger och andra livsmedelsverksamheter samt dagligvaruhandel.
- Insamling av utsorterat flytande matavfall från villor, flerfamiljshus, restauranger och andra livsmedelsverksamheter.
- Förbehandling av insamlat fast matavfall det vill säga omvandling av fast avfall till homogen kvalitetssäkrad flytande matavfall.
- Mottagning av flytande matavfall vid avloppsreningsverken eller separat biogasanläggning.
- Rötning tillsammans med avloppsslam eller separat biogasanläggning.
- Omhändertagande av processens slutprodukter det vill säga biogas och slam/rötrest.

I kedjan ingår även transporter mellan de olika stegen.

Avfallstaxa

Dagens taxekonstruktion styr så att fastighetsägaren har en avgift som beror på hur mycket avfall som lämnas, hur hämtförhållandena ser ut och hur ofta hämtning sker. Taxekonstruktionen innebär också att fastighetsägare som har matavfallsinsamling har totalt sett en lägre avgift än den som inte har matavfallsinsamling för samma mängd. Med förslaget om insamling och behandling av 48 000 ton matavfall beräknas kostnaden öka med 105,3 mnkr, vilket motsvarar en taxehöjning med 23 procent jämfört med 2013 års taxeuttag. Taxan föreslås vara utformad så att insamling av matavfall för boende är frivillig men för restauranger som serverar fler än 25 portioner per dag föreslås ett obligatorium. För övriga ska utformningen dock vara så att de som inte väljer att sortera ut matavfallet får en avsevärt högre taxa jämfört med de som väljer att sortera.

Sammanfattning förslag

För att svara upp mot det nationella insamlingsmålet konstateras i handlingsplanen att 48 000 ton matavfall ska samlas in årligen. För att nå detta mål krävs följande;

- Att samtliga nuvarande insamlingsmetoder och optisk sortering används.
- Att minst 83 procent av flerbostadsfastigheterna ansluts till matavfallsinsamling.
- Att restauranger och storkök med fler än 25 portioner per dag har matavfallsinsamling (obligatorisk anslutning).
- Att minst 60 procent av villahushållen har matavfallsinsamling.
- Att minst 35 dagligvaruhandlare ansluts.
- Att en optisk sorteringsanläggning etableras i Stockholm.
- Att behandlingskapacitet för matavfall säkras.

- Att taxan anpassas till de ökade kostnaderna som matavfallsinsamling och behandling medför, (23 procent ökad kostnad jämfört med 2013).

I handlingsplanen konstateras att det under genomförandefasen av åtgärdsförslagen behövs ytterligare utredningar, tillståndprocesser;

- Anläggning för sortering med Optibag-teknik.
 - Ägandeform av anläggningen, staden alternativt annan aktör gör investering i anläggningen.
 - Lokalisering av anläggningen.
- Taxekonstruktion på detaljerad nivå för de olika insamlingskategorierna så att den blir styrande för de olika kundkategorierna.
- Logistik för parallella system i staden.
- Ändringar i föreskrifter så att de överensstämmer med insamlingssystem.
- Juridiska möjligheter för samarbete mellan Trafik- och renhållningsnämnden och Stockholm Vatten AB för behandling av matavfallet.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är positiv och välkomnar förslaget till handlingsplan som är ambitiöst och helt i linje med de nationella miljökvalitetsmålen om bl.a. *hållbar avfallshantering* och *begränsad klimatpåverkan*.

Matavfall är generellt sett rikt på energi och näring och därmed ett bra substrat för biogasframställning. Matavfall är också ett substrat som staden har rådighet över och där en stor outnyttjad potential finns. Under flera år har det rått brist på biogas och det är viktigt att Stockholms stad arbetar för att förbättra situationen så att klimatmålen nås. Stockholm kan utvecklas till att bli ett föredöme då det gäller produktion, distribution och användning av biogas. Förutom att fokusera på de åtgärder som identifierats som stadens åtaganden är det viktigt att staden också deltar aktivt i regionalt samarbete i biogasfrågor.

Förvaltningen vill också lyfta fram hur avfallsfrågorna hanteras i samband med den fysiska planeringen. Vid detaljplanehandläggning sker reglering av sophantering inte på plankartan utan beskrivs i planbeskrivningen, vilket innebär att det i senare skeden saknas lagstöd. Det kan innebära problem i samband med bygglovshandläggningen av soprum om byggherren presenterar en mindre bra lösning för avfallshanteringen och om det då saknas lagstöd för bygglovshandläggaren att ställa andra krav. Det finns ett behov av att utreda hur den problematiken kan undanröjas.

Vidare blir det stadsdelsnämndens ansvar att skapa förutsättningar för måluppfyllelse av handlingsplanen genom att på ett korrekt och rationellt sätt, samla in matavfallet från de egna verksamheterna som i sina uppdrag tillhandahåller/serverar livsmedel. Enligt ramavtal med SISAB och Micasa ska anpassningarna av soprum beställas och betalas av hyresgästen. Avfallskvarn och tank, liksom miljöstation och sopkärl är hyresgästens egendom, skötsel och renhållning av anläggningarna är också hyresgästens ansvar. Det kommer att innebära ökade investeringskostnader för stadsdelsnämnden i samband med lokalanpassning, ny- och ombyggnationer av soprum och tekniska installationer vid förskolor, äldreboenden m.m.

Med *hållbar avfallshantering* avses i miljökvalitetsmålet, en avfallshantering som är effektiv för samhället och enkel att använda för konsumenterna. Uppkomsten av avfall ska förebyggas samtidigt som resurserna i det avfall som uppstår tas till vara i så hög grad som möjligt samt att avfallets påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras. Det är viktigt att en kommunikationsplan utarbetas. Genomförandet och implementeringen av detta förändringsarbete i avfallshanteringen kommer att kräva omfattande informationsinsatser, både internt och externt. Vidare för att möta framtida efterfrågan på biogas behövs det utökad kapacitet och anläggningar för rötning och förbehandling av matavfallet.
